

Deskriptivní statistika

POLb1139 Statistické myšlení v sociálních vědách

Dnes se posouváme o krok dále

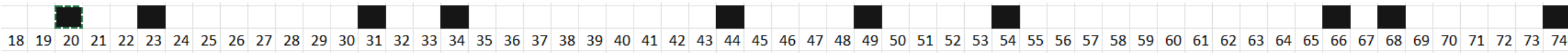
- Známe typy proměnných
- Máme data (vlastní sběr / jiným způsobem)
 - 2 příklady: průzkum v předmětu (n=40) a ESS (n=2000)
- Jak začít analýzu?
- Ideální první kroky:
 - Poznejte svá data – struktura, distribuce
 - Vizualizace dat

Deskriptivní analýza

- Explorace dat v rámci jedné proměnné
- Cílem je popsat a porozumět datům
- Má smysl před vícerozměrnou analýzou (nebo i samostatně)

Jednorozměrná analýza

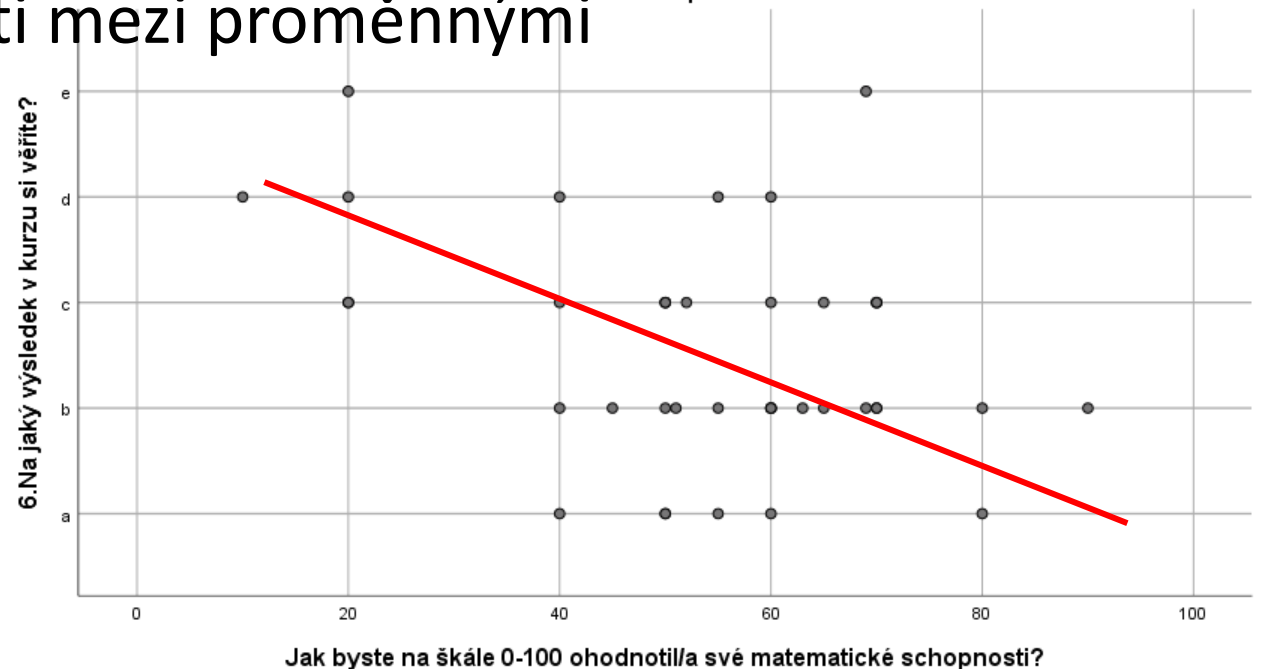
- Získané údaje se týkají vždy jen dané proměnné

- Nehledáme rozdíly ani souvislosti mezi proměnnými

- Dvourozměrná analýza
 - Souvislost mezi proměnnými
 - Kontingenční tabulky
 - Srovnání průměrů
 - korelace

Simple Scatter with Fit Line of 6. Na jaký výsledek v kurzu si věříte? by Jak byste na škále 0-100 ohodnotil/a své matematické schopnosti?

Deskriptivní analýza

- Záleží na úrovni proměnných podle měření
 - Různé typy proměnných poskytují různé možnosti
 - Kardinální > ordinální > nominální
 - SPSS vás zpravidla nezachrání (a neupozorní na očividný nesmysl)
- Prostor pro odhalování chyb (měření)
 - Minimum a maximum
 - Identifikace odlehlých případů (outliers)
 - Identifikace chyb při vkládání dat (pokud se dají jednoduše rozpoznat)

Nominální proměnné

- Pojmenování kategorie
- Co je (a není) s nimi možné dělat?
- kolik případů spadá do jednotlivých kategorií?
 - Četnost (anglicky frequency)
 - Modus (nejčastější četnost)
- Číselné kódy pro jejich hodnoty mají pouze symbolický význam → důsledky?

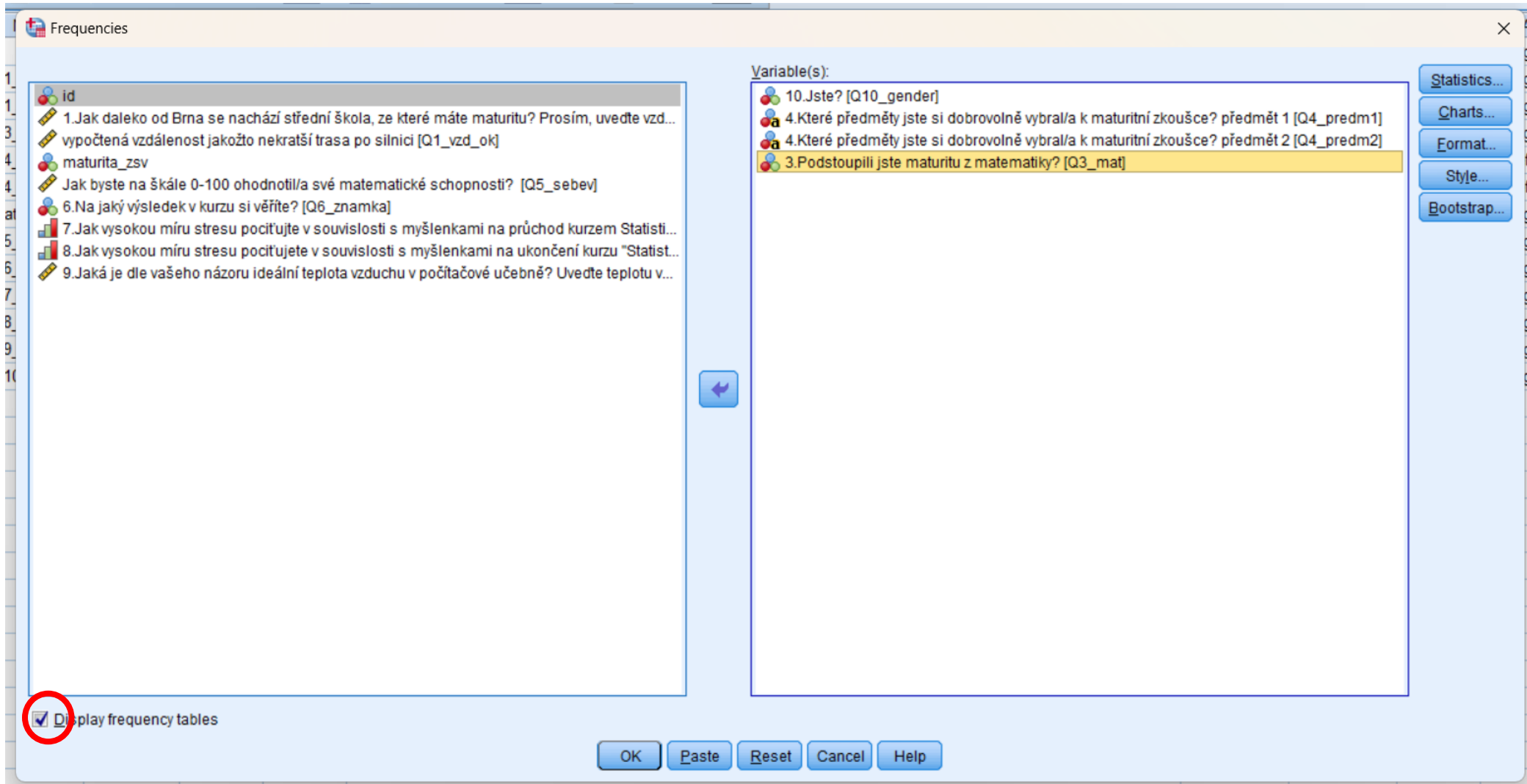
Modus

- Nejčastější hodnota
- Frekvenční tabulka - nejvyšší hodnota

- Využití pro všechny typy proměnných
- Modus nemusí být nutně pouze jeden (bimodální, multimodální distribuce)

Tabulka četností

- Analyze → Descriptive Statistics → Frequencies

- Analyze → Descriptive Statistics → Frequencies

The screenshot shows the SPSS 'Frequencies' dialog box. On the left, a list of variables is shown, including 'id', '1.Jak daleko od Brna se nachází střední škola, ze které máte maturitu? Prosím, uveďte vzdá...', 'vypočtená vzdálenost jakožto nekratší trasa po silnici [Q1_vzd_ok]', 'maturita_zsv', 'Jak byste na škále 0-100 ohodnotil/a své matematické schopnosti? [Q5_sebev]', '6.Na jaký výsledek v kurzu si věříte? [Q6_znamka]', '7.Jak vysokou míru stresu pocítujete v souvislosti s myšlenkami na průchod kurzem Statistic...', '8.Jak vysokou míru stresu pocítujete v souvislosti s myšlenkami na ukončení kurzu "Statisti...', and '9.Jaká je dle vašeho názoru ideální teplota vzduchu v počítačové učebně? Uveďte teplotu ve ...'. The 'Variable(s):' field contains '3.Podstoupili jste maturitu z matematiky? [Q3_mat]', '4.Které předměty jste si dobrovolně vybral/a k maturitní zkoušce? předmět 1 [Q4_predm1]', and '4.Které předměty jste si dobrovolně vybral/a k maturitní zkoušce? předmět 2 [Q4_predm2]'. The 'Statistics' sub-dialog is open, showing options for 'Percentile Values' (Quartiles, Cut points for: 10 equal groups, Percentile(s)), 'Central Tendency' (Mean, Median, Mode, Sum), 'Dispersion' (Std. deviation, Minimum, Variance, Maximum, Range, S.E. mean), and 'Characterize Posterior Dist...' (Skewness, Kurtosis). The 'Mode' checkbox is checked. The 'Continue' button is highlighted. The 'Statistics...' button in the main dialog is also highlighted. The 'OK' button at the bottom is highlighted.

Display frequency tables

OK Paste Reset Cancel Help

Tabulka četností

Absolutní četnost

Relativní četnost

Kumulativní procenta

10.Jsteí

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	žena	16	40,0	43,2	43,2
	muž	21	52,5	56,8	100,0
	Total	37	92,5	100,0	
Missing	nechcei odpovědět	3	7,5		
Total		40	100,0		

Statistics

		3.Podstoupili jste maturitu z matematiky?	4.Které předměty jste si dobrovolně vybral/a k maturitní zkoušce? předmět 2	10.Jste?
N	Valid	40	40	37
	Missing	0	0	3
Mode		0		2

Jaký je modus proměnné Q4_predm1?

Ordinální proměnné

- Lze seřadit
- Četnosti
- Modus
- Medián

Medián

- Středová hodnota, rozděluje dataset na dvě poloviny hodnot
 - Hodnota, pod kterou leží 50 % (polovina) hodnot a nad kterou leží 50 % (polovina) hodnot
 - V ordinálních datech = mediánová kategorie (kumulativní četnost zahrnuje 50 % případů pod mediánem)
 - 50. percentil
 - "*My dnes víme, že 50 procent obyvatel má mzdu pod úrovní mediánu.*" Jiří Šlégr (2016)
- Postup:
 - Seřadíme hodnoty vzestupně
 - Najdeme tu, která leží uprostřed data setu (jednodušší pro matice s lichým počtem hodnot)
- Výhoda: je stabilní, není citlivý na extrémní hodnoty

Medián - příklad

- Počet hodin denně na sociálních sítích (9 lidí): 7, 0, 15, 8, 4, 6, 3, 10, 1
 - Seřazení → 0, 1, 3, 4, **6**, 7, 8, 10, 15
 - Výběr hodnoty uprostřed (5. v pořadí) → **6**
 - **4 lidé mají nižší hodnotu, 4 vyšší**
- Co když máme sudý počet pozorování?
 - 8 lidí, stejný příklad: 7, 0, 15, 8, 4, 6, 3, 10
 - Seřazení → 0, 3, 4, **6, 7**, 8, 10, 15
 - Medián je uprostřed dvou prostředních naměřených hodnot: $(6+7)/2 = \mathbf{6,5}$
- Sudý a lichý počet – při velkém počtu dat je rozdíl věcně zanedbatelný

	 id	 Q1_vzd	 Q1_vzd_ok	 Q3_mat	 Q4_predm1	 Q4_predm2	 maturita_zsv	 Q5_sebev	 Q6_znamka
1	22	268	311	1	matematika		ne	60	a
2	7	92	90	1	zeměpis	jiné	ne	80	a
3	26	541	571	1	ZSV	dějepis	ano	50	a
4	4	185	177	0	ZSV	jiné	ano	50	a
5	21	135	180	0	ZSV	jiné	ano	55	a
6	34	147	151	0	ZSV	dějepis	ano	40	a
7	32	0	0	0	fyzika	biologie	ne	70	b
8	5	0	0	1	jiné		ne	90	b
9	11	0	0	0	jiné		ne	40	b
10	24	60	90	1	ZSV	zeměpis	ano	63	b
11	10	0	0	1	ZSV	matematika	ano	69	b
12	23	420	449	0	ZSV	jiné	ano	60	b
13	2	50	50	0	ZSV	zeměpis	ano	60	b
14	25	56	67	0	ZSV	dějepis	ano	65	b
15	40	140	132	0	ZSV	dějepis	ano	70	b
16	12	0	0	0	ZSV	dějepis	ano	80	b
17	19	506	475	0	ZSV	dějepis	ano	51	b
18	8	0	0	0	ZSV	dějepis	ano	45	b
19	35	110	120	0	ZSV	chemie	ano	50	b
20	1	100	97	0	ZSV	jiné	ano	60	b
21	15	60	67	0	ZSV	jiné	ano	55	b
22	30	1691	1670	1	dějepis		ne	50	c
23	20	140	135	1	matematika	jiné	ne	70	c
24	14	0	0	0	zeměpis	jiné	ne	40	c
25	17	117	138	1	ZSV	matematika	ano	65	c
26	16	250	282	0	ZSV	dějepis	ano	50	c

6.Na jaký výsledek v kurzu si věříte?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	a	6	15,0	15,0	15,0
	b	15	37,5	37,5	52,5
	c	12	30,0	30,0	82,5
	d	5	12,5	12,5	95,0
	e	2	5,0	5,0	100,0
	Total	40	100,0	100,0	

Jaký je medián proměnné Q7_stres1?

Kardinální proměnné

- Intervalové a poměrové (SPSS nerozlišuje – obě jsou *scale*)
- Numerické kódy (zpravidla) odpovídají reálným pozorovaným hodnotám
- Více možností jednorozměrné analýzy oproti nominálním a ordinálním proměnným

Co můžeme dělat s kardinálními proměnnými

- Modus a četnosti
 - Udělat můžeme
 - ale při velkých vzorcích nebo velké variabilitě proměnné nejsou užitečné
 - ALE ... viz příští hodina o grafech
- Minimum a maximum
- Medián
- Průměr
- Rozptyl/směrodatná odchylka
- kvantily

Míry centrální tendence

- „typická“ hodnota
- Nejlepší reprezentant proměnné

- Použití závisí na typu proměnné:
 - Nominální – modus
 - Ordinální – modus, medián
 - Kardinální – modus, medián, průměr

Průměr

- Aritmetický průměr = součet hodnot / počet případů
- Stejná vzdálenost k případům s nižšími hodnotami jako k případům s vyššími hodnotami
- Citlivý na extrémní hodnoty
- Průměrná mzda vs. mediánová mzda

Měsíční příjmy hostů restaurace v tis. Kč

- **Příklad 1:**

- 11 hostů: 20, 30, 35, 40, 45, 50, 55, 60, 70, 75, 80
- Medián = 50k
- Průměr = 50,9k

- **Příklad 2:**

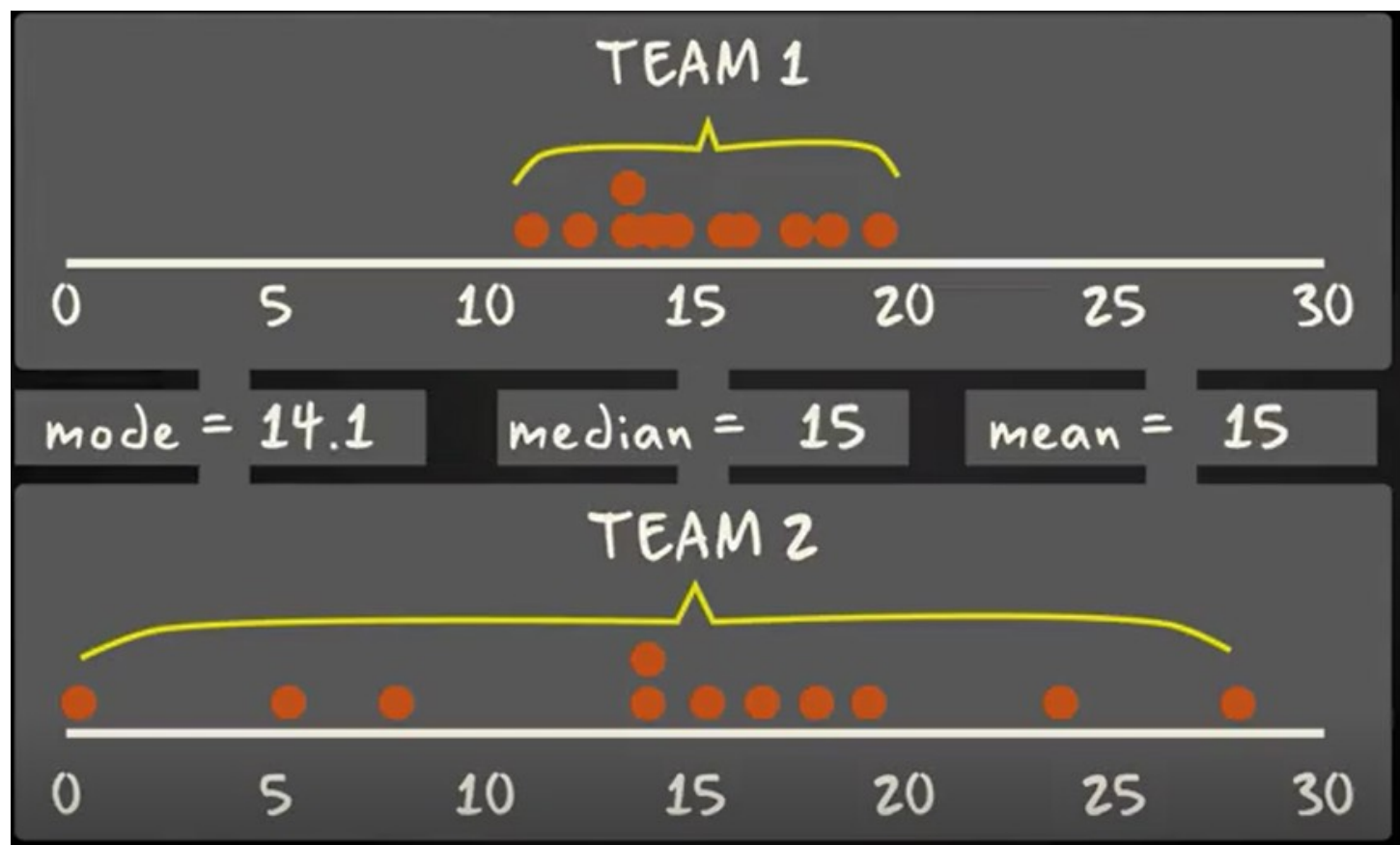
- 13 hostů: 20, 30, 35, 40, 45, 50, 55, 60, 70, 75, 80, 400, 450
- Medián = 55k
- Průměr = 108,5k

- **Příklad 3:**

- Do restaurace vstoupí Elon Musk a Bill Gates
- Medián = ?
- Průměr = ?

Míry centrální tendence

- Užitečné ukazatele, někdy však nemusí stačit
- Např. dva soubory dat mají stejné průměry, ale ve skutečnosti se dost odlišují
- Důležité je znát i míru rozptýlení dat (dispersion)

Rozptyl (variance)

- Suma umocněných odchylek od průměru

- 9 hostů: 20, 35, 40, 45, 50, 55, 60, 65, 80
- Průměr = 50k

- $(20-50)+(35-50)+(40-50)+(45-50)+(50-50)+(55-50)+(60-50)+(65-50)+(80-50)$

- $-30 \quad + \quad -15 \quad + \quad -10 \quad + \quad -5 \quad + \quad 0 \quad + \quad 5 \quad + \quad 10 \quad + \quad 15 \quad + \quad 30$

- $900 \quad + \quad 225 \quad + \quad 100 \quad + \quad 25 \quad + \quad 0 \quad + \quad 25 \quad + \quad 100 \quad + \quad 225 \quad + \quad 900$

- $2500/(n-1) = 312,5$

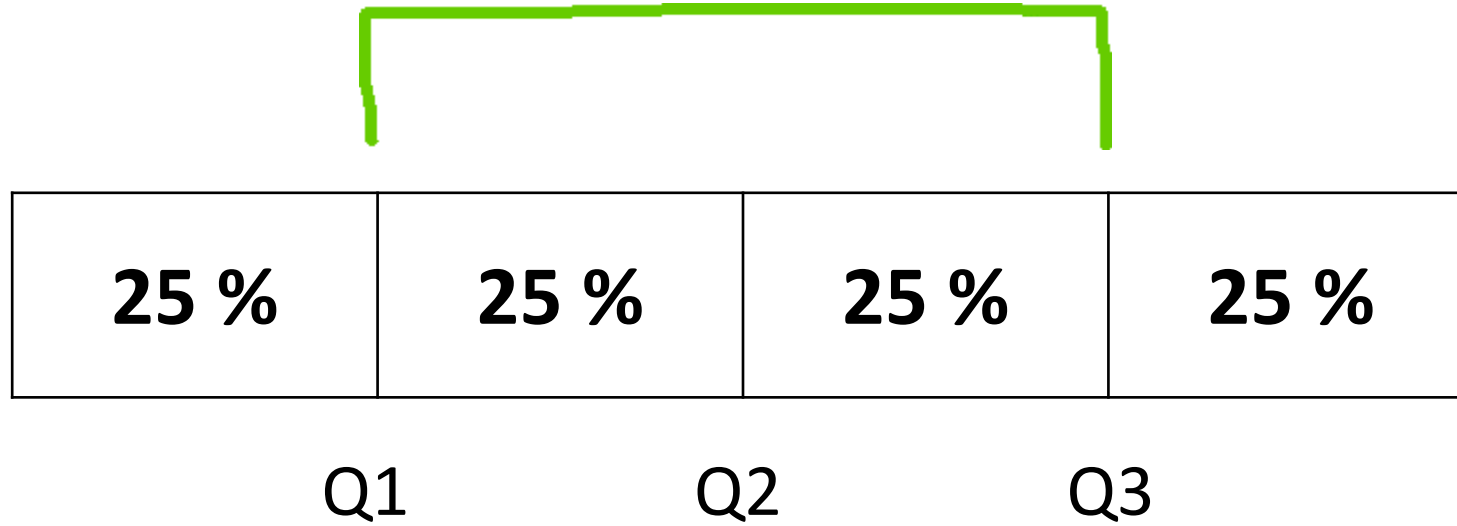
- **Směrodatná odchylka** = odmocnina z rozptylu

- Průměrná odchylka od průměru
- Bude **velice důležitá** v dalších hodinách !!!

Mezikvartilové rozpětí

- Interquartile range (IQR)
- Umožňuje snížit citlivost na odlehlé případy
- Kvartily – hodnoty, které rozdělují soubor dat na 4 stejně velké skupiny = „poloviční mediány“
- První kvartil (Q1), druhý kvartil (Q2), třetí kvartil (Q3)

Mezikvartilové rozpětí

- **$IQR = Q3 - Q1$**

- Co je Q2?

Mezikvartilové rozpětí - postup

Najdeme Q1 a Q3

$$\text{IQR} = Q3 - Q1 = 31,2 - 4,3 = \mathbf{26,9}$$

V spss

- Pro proměnnou Q9_teplo
- Analyze → Descriptive Statistics → Frequencies → Statistics

The screenshot shows the SPSS 'Frequencies' dialog box. The 'Variable(s):' list contains '9. Jaká je dle vašeho názoru ideální teplota vzduchu v počítačové učebně? Uvedte teplotu ve...'. The 'Statistics' sub-dialog box is open, showing the following options:

- Percentile Values:**
 - Quartiles
 - Cut points for: 10 equal groups
 - Percentile(s):
- Central Tendency:**
 - Mean
 - Median
 - Mode
 - Sum
- Dispersion:**
 - Std. deviation
 - Variance
 - Range
 - Minimum
 - Maximum
 - S.E. mean
- Characterize Posterior Dist...:**
 - Skewness
 - Kurtosis

At the bottom of the 'Frequencies' dialog box, the 'Display frequency tables' checkbox is checked. The 'Statistics' sub-dialog box has 'Continue', 'Cancel', and 'Help' buttons.

A co pro proměnnou Q1_vzd_ok